

REHABILITAČNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM

JARNÍ CELLEK

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky.

ÚVOD

Odborný tým pracovníků (speciální pedagog, logoped, krajská koordinátorka poruch autistického spektra, fyzioterapeut, učitel) Základní školy a Praktické školy SVÍTÁNÍ, o.p.s. se aktivně podílel na základě svých odborných zkušeností a poznatků z praxe na tvorbě pracovních listů a metodických příruček pro výuku čtení, psaní, počítání, tělesné výchovy, smyslové výchovy a věcného učení. Dále byl vytvořen metodický celek pro práci s žáky s poruchami autistického spektra a výukové programy pro práci s interaktivní tabulí.

Pracovní listy a metodické celky jsou určeny pro vzdělávání žáků na základní škole speciální, které plně respektují individuální potřeby této cílové skupiny. Svým tématem zpracování a koncepcí nabízí učitelům metodický postup a hrové náměty při vzdělávání žáků na základní škole speciální.

Některé metodické celky, např. Metodiku tělesné výchovy a Metodiku poruch autistického spektra, je možné využít i při individuální integraci žáka s handicapem v běžné základní škole. Zejména se jedná o zajištění nezbytných podmínek pro integrační proces, návrhy organizace vlastní výuky, úpravu pracovního místa při výuce, vhodné pohybové hry a sportovní aktivity a jiné.

OBSAH

Činnost s prvky bazální stimulace

- PL č. 1 Pozdrav
- PL č. 2 Odpočineme si
- PL č. 3 Stimulujeme prsty na noze
- PL č. 4 Stimulace sluchového vnímání
- PL č. 5 Stimulujeme konečky prstů na ruce masážním kroužkem
- PL č. 6 Vibrační stimulace
- PL č. 7 Společně rytmizujeme říkadla
- PL č. 8 Stimulujeme vnímání ruky
- PL č. 9 Pohoupeme se v houpačce
- PL č. 10 Vnímáme své tělo a chlad

Postup méně náročnějších činností

- PL č. 11 Vnímání barev, světla, změny okolního prostředí
- PL č. 12 Třídíme barvy, manipulujeme s předměty
- PL č. 13 Manipulujeme s předměty a vnímáme různé chutě
- PL č. 14 Vnímáme prostor (hledáme tečky)
- PL č. 15 Vnímáme dotyk, rozvíjíme jemnou motoriku (malování v písku)
- PL č. 16 Tvoříme a vnímáme barvy
- PL č. 17 Hrajeme si s pískem
- PL č. 18 Foukáme
- PL č. 19 Výtvarně tvoříme (květina)
- PL č. 20 Chytáme žížalu
- PL č. 21 Výtvarně tvoříme (tulipán)
- PL č. 22 Vnímáme chlad, rozvíjíme motoriku (hrátky s kačenkou)
- PL č. 23 Výtvarně tvoříme (makovice)
- PL č. 24 Hrajeme si s polštářky
- PL č. 25 Foukáme na pampelišková paraplíčka
- PL č. 26 Hledáme poklad
- PL č. 27 Výtvarně tvoříme (sluníčko)
- PL č. 28 Vnímáme sami sebe (chráníme se před sluníčkem)
- PL č. 29 Pěstujeme ředkvičky
- PL č. 30 Hrajeme si s míčkem
- PL č. 31 Trháme květy do košíčku
- PL č. 32 Barevně tvoříme s míčkem
- PL č. 33 Výtvarně tvoříme (bublanina)
- PL č. 34 Modelujeme
- PL č. 35 Pracujeme s vlnou
- PL č. 36 Vybarvíme sluníčko
- PL č. 37 Vyrobit si stonožku
- PL č. 38 Trháme papír
- PL č. 39 Pomáháme stavět ptačí hnízdo
- PL č. 40 Malujeme rybě vodu
- PL č. 41 Šnečí ulita

METODICKÉ POKYNY

Naše pracovní listy jsou určeny každému, kdo chce s žáky pracovat ať ve škole či doma, a slouží jako možný zdroj nápadů. Pro lepší orientaci jsou členěny do čtyř celků podle ročních období. Toto členění je pouze orientační a náměty pro činnost lze realizovat kdykoliv. Některé se podaří a některé nikoliv, některé lze zjednodušit či naopak je učinit složitějšími.

NĚKOLIK POSTŘEHŮ PRO PRÁCI:

1. Vytvořit žákovi takové podmínky, aby se cítil dobře:
  - napohování žáka, změny polohy, střídání sezení a ležení, bazální stimulace,
  - pravidelný příjem tekutin, příjem jídla,
  - příjemné podnětově bohaté prostředí,
  - pravidelná výměna plen, očista těla.
2. Navázat kontakt – oční, dotekem, oslovením.
3. Rozumět žákovi: většinou nekomunikují verbálně, přesto nám svým způsobem sdělují, že něco potřebují, něco slyší, vidí, cítí, že něco mají. Jedná se o naši empatii, o své vlastní vnitřní zklidnění tak, abychom byli schopni vnímat i sebemenší změny chování u žáka, intonaci hlasu, mimiky v obličejí a dokázali poznat, jestli je žák spokojen, nespokojen nebo jestli ho něco bolí či nemá svůj nejlepší den.
4. Znat žákův zdravotní stav (celkový i aktuální).
5. Spolupráce s rodinou, která nám objasní žákovo chování a společně si řekneme, co je pro žáka nejlepší:
  - pravidelné společné skupinové rodičovské schůzky, kde se sejdou všichni, kteří s žáky pracují (učitel, vychovatel, asistent, ergoterapeut, fyzioterapeut, logoped) společně s rodiči,
  - zde je prostor k řešení všech situací, problémů, představ,
  - návštěva žákova rodinného prostředí a seznámení se s ním.
6. Respektovat žákovo tempo a přizpůsobovat činnost jeho momentálnímu zdravotnímu stavu (může se v průběhu dne měnit).
7. Střídat činnosti – pozornost bývá krátkodobá, hledat nové způsoby, jak žáka motivovat a hledat nové a nové způsoby, jak jednu činnost dělat 100x jinak, vymýšlet takové činnosti, aby je žák zvládl sám či s naší pomocí.
8. Cílem činností je zprostředkovat žákovi vjemy ze svého těla a stimulací vnímání organismu mu umožnit lépe vnímat okolní svět a následně s ním navázat komunikaci.
9. Vytvořit takové podmínky, aby zažíval žák pocit bezpečí a jistoty.
10. Poskytované podněty musí být vhodné a individuálně strukturované.

NĚKOLIK POSTŘEHŮ PRO VLASTNÍ TVOŘENÍ:

1. Texty a obrázky si upravíme podle potřeby (zvětšíme, zmenšíme, namnožíme).
2. Ne vše se vždy musí podařit.
3. K námětům se můžeme kdykoliv vracet (bez ohledu na roční období).
4. Náměty činností můžeme libovolně vybrat, rozpracovat a podle potřeby upravovat, doplňovat.
5. Pracovní listy obsahují činnosti méně náročné i složitější, postupy činností i náměty činností.
6. Snažíme se co nejlépe přiblížit dané téma – názornost, smyslový prožitek.
7. Pomůcky označené včelkou plní funkci alternativní a augmentativní komunikace, kterou užívají naši žáci s narušenou komunikační schopností.
8. Použití těchto pomůcek slouží jako zpětná vazba, že se žáci aktivně účastní a činnost pochopili.
9. Pracovní listy označené tužkou slouží k vlastní tvořivé práci s žáky.

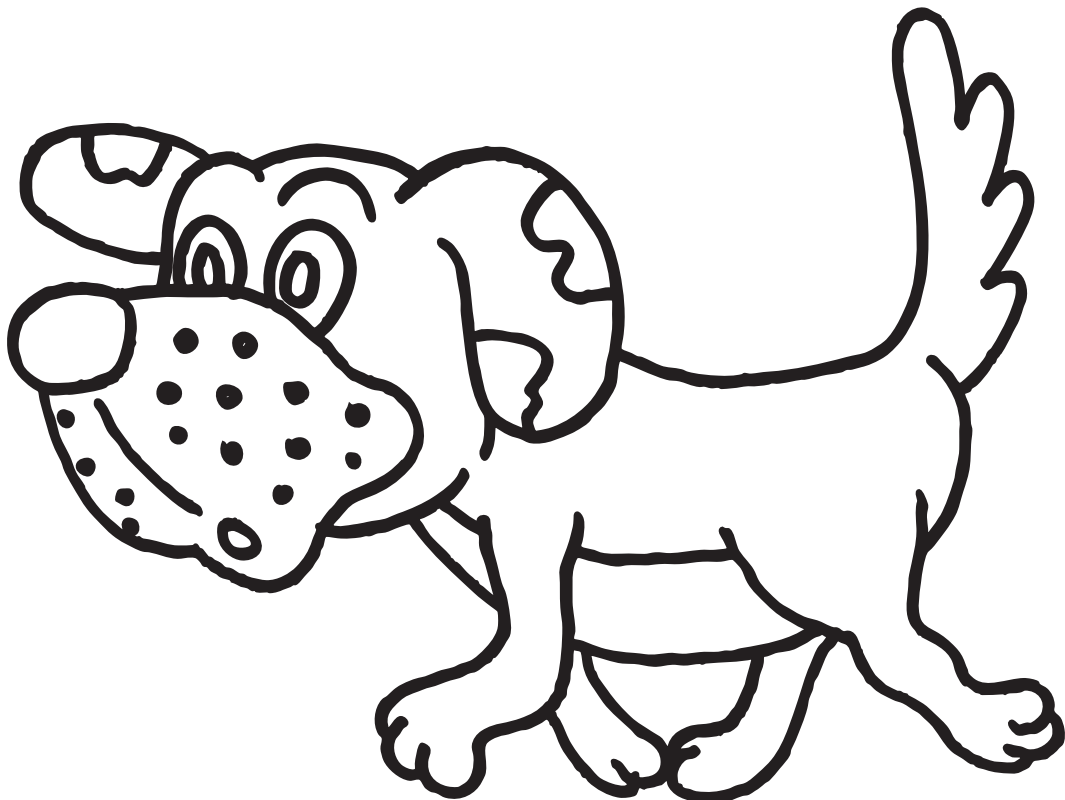

Pozdrav

Když se kočka s kočkou sejde,
na pozdrav hned zamňouká.
Pejsek zase párkrát štěkne,
medvěd brum brum zabrouká.

Já to taky takhle dělám
i když trochu jinak jen.
Řeknu třeba: Ahoj, ahoj ...
a těm velkým: Dobrý den.

(Jindřich Balík)

Postup činnosti:

1. Učitel si předem domluví s rodiči žáka, jakým dotekem ho bude zdravit.
2. Tento dotek je velice důležitý. Učitel jím dává najevo, kdy začíná a končí jeho přítomnost u žáka a činnost u něho. Nepochází tím u žáka k pocitům nejistoty, strachu či leknutí.
3. Vhodným místem je ruka, případně rameno nebo paže.
4. Dotek je zřetelný a přiměřeného tlaku.
5. Všichni, kteří s žákem pracují, tento pozdrav dotekem respektují.
6. Je vhodné umístit kartičku se záznamem tohoto pozdravu na viditelné místo v blízkosti žáka, a umožnit tím všem v okolí tento pozdrav používat.

Odpočineme si

Pacholátko

(J. V. Sládek)

Pacholátko boubelaté,
očka modrá, vlásky zlaté.
Ústa jako máky plané,
celé jako malované.
Po dolíčku v každém líčku,
a čilejší nad rybičku.

(úryvek)

Pomůcky:

- o matrace
- o polohovací had 3 m nebo srolovaná deka nebo srolovaný ručník
- o CD přehrávač s relaxační hudbou

Poloha umožňuje vnímat tělesné schéma, odpočinout si a zklidnit se.

Postup činnosti:

1. Učitel předem domluveným dotykem pozdraví žáka.
2. Učitel napolohuje žáka na záda.
4. Hlavu položíme na polštář.
5. Srolovanou dekou či ručníkem ohraničíme žákovo tělo, začínáme u ramen, pokračujeme podél paží a boků, ohraničíme nohy po celé délce (vnější i vnitřní stranu).
6. Žáka můžeme podle potřeby přikrýt dekou.
7. Pustíme relaxační hudbu.
8. Učitel ukončí polohování a relaxaci domluveným dotykem.

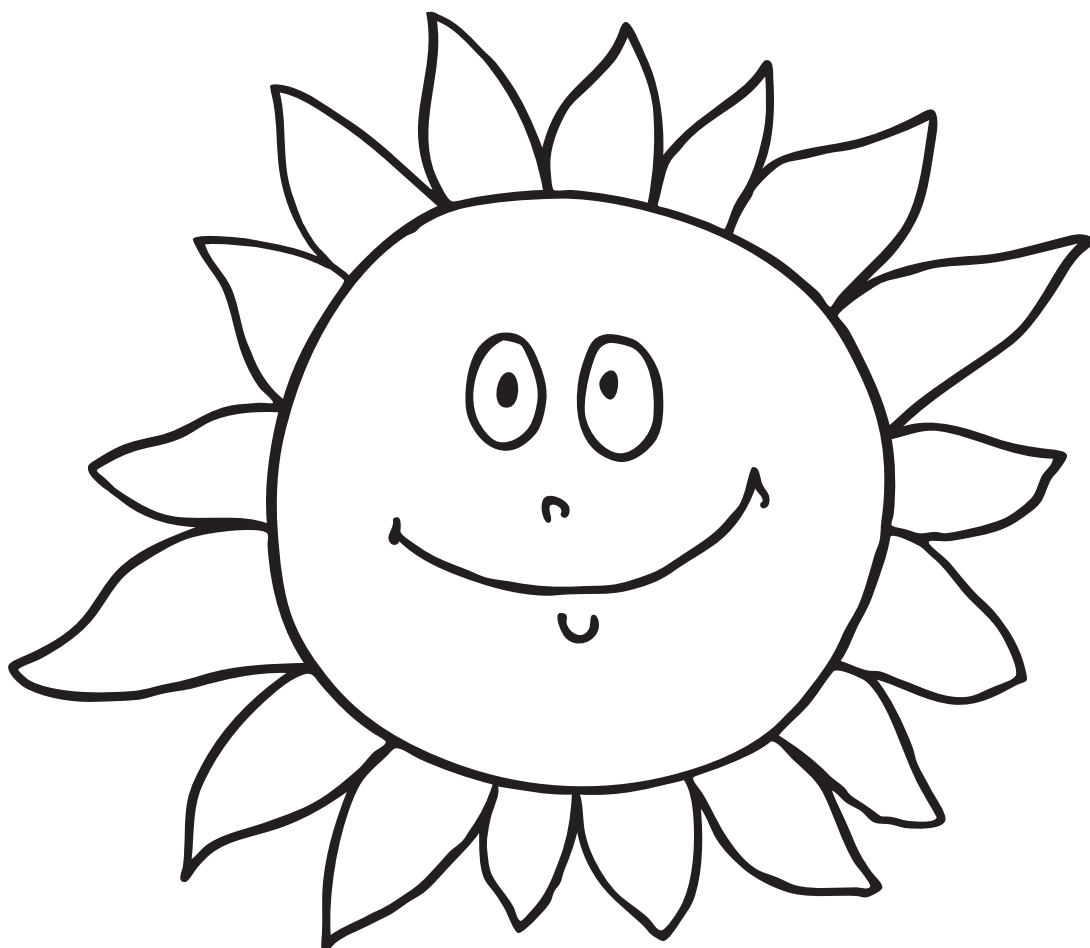
Stimulujeme prsty na noze

Pomněnka

(František Hrubín)

Tahle holka modrooká
pořád sedá u potoka.

Když si trochu nohy smočí,
sluníčko jí svítí z očí.

Pomůcky:

- o Matrace či polohovací vak
- o Froté rukavice, froté ponožky

Cílem stimulace je zprostředkování vjemů.

Postup činnosti:

1. Učitel předem domluveným dotykem pozdraví žáka.
2. Učitel napolohuje žáka na záda na podložku nebo do polohovacího vaku.
3. Hlavu položíme na polštář.
4. Učitel si navlékne froté rukavice či froté ponožky.
5. Učitel vezme žákovu nohu a pohladí její nárt a chodidlo.
6. Učitel pohladí jednotlivé prsty.
7. Učitel hladí obrysy (po obvodu) jednotlivých prstů.
8. Učitel pohladí nárt nohy a poté chodidlo nohy.
9. Učitel ukončí činnost domluveným dotykem.

